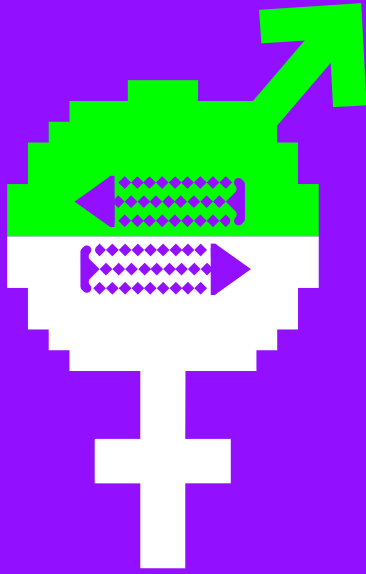

Transforma Acció

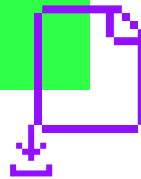
en

Ingualtat

m bilitza't!

INTRODUCCIÓ

© EDUCO

L'alarmant situació del dret a l'educació en el món

L'educació està en crisi i l'accés a la mateixa a nivell mundial no està garantit, i aquesta és una reivindicació que des de la **Campanya Mundial per l'Educació** portem alarmant des d'abans de la pandèmia i que requereix més que mai de mesures urgents.

Segons dades de la UNESCO, als països d'ingrés baix i mitjà 7 de cada 10 nens i nenes són analfabets i no comprenen una història senzilla a l'edat de 10 anys. **244 milions de nens, nenes i joves segueixen sense estar escolaritzats¹.**

Des de la societat civil corroborem que és evident que, darrere de la crisi d'aprenentatge, **l'educació està també passant per una crisi de desigualtat,**

que afecta especialment les persones i les comunitats marginades. Per aquest motiu, insistim que el dret a l'educació de qualitat que insta a protegir i garantir **l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible (ODS) 4** ha de ser prioritari per part dels Estats si volem accelerar el progrés cap al compliment de tots els ODS en un context de recessió mundial, desigualtats creixents i emergències climàtiques.

1.- 244 millones de niños y niñas no empezarán el nuevo año escolar (UNESCO) | UNESCO

La discriminació i la desigualtat de gènere en matèria educativa

La **discriminació de gènere** s'ancora en normes socials i relacions desiguals de poder entre dones, homes, nenes, nens i altres gèneres que condicionen la seva posició i el seu valor social.

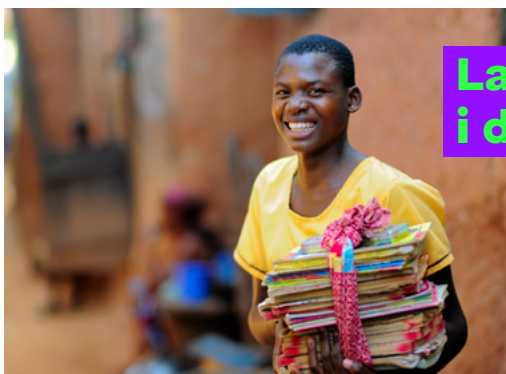
La discriminació de gènere intensifica els efectes negatius de totes les altres formes d'exclusió i, com a conseqüència, per a les nenes i les dones l'exclusió és diferent i en molts casos pitjor. Es reflecteix en totes les institucions de la societat: en les famílies, a les escoles, a les empreses o als governs.

→→ La discriminació de gènere es veu reforçada per i en les interaccions personals diàries, en les pràctiques socials, en les lleis i en les polítiques.

En l'educació, la discriminació de gènere es produeix en molts espais i afecta a molts processos: per

exemple, quan mares i pares participen als espais de presa de decisions sobre l'educació dels seus fills/es; per la forma en què els plans d'estudis o els edificis escolars estan dissenyats; pel contingut dels llibres de text i altres materials educatius; quan se selecciona el professorat, se li remunera o se'l forma; quan tenen lloc interaccions a l'aula entre estudiants; quan es prenen mesures disciplinàries; quan el professorat interactua amb mares i pares, o quan es prenen decisions en polítiques i pressupostos educatius.

En totes aquestes situacions es produeixen formes de discriminació conscients o inconscients, que minen l'equitat en l'educació i impossibiliten que totes les persones puguin gaudir plenament del seu dret a l'educació.

La situació de nenes, joves i dones en el món

→→ Malgrat els avanços, les disparitats de gènere persisteixen en l'accés, les competències i la qualitat de l'educació de les nenes, joves i dones en el món.

118,5 milions de nenes d'entre 6 i 18 anys de tot el món es trobaven en situació de no escolarització el 2021².

Encara que la diferència en la taxa de nenes i nens sense escolaritzar s'ha equilibrat a nivell mundial, encara persisteixen grans diferències per regions. A més, els avenços de les últimes dècades en l'educació de les nenes s'estan revertint per l'impacte de la pandèmia i dels conflictes i quan les emergències se superposen. En aquests contextos, les nenes i adolescents estan més exposades al

treball infantil, a la violència per raó de gènere, al matrimoni forçat o als embarassos no desitjats. 15 milions de nenes es casen abans de complir els 18 anys³. S'estima que prop de 20 milions de nenes en educació secundària podrien no tornar a l'escola a causa de la pandèmia⁴.

Als països més afectats per la pobresa i les crisis, **només l'11% de les nenes completa l'educació secundària⁵**. Aquestes dades reflecteixen el gran repte de la permanència de les nenes i joves en el sistema educatiu.

2.- [Out-of-school numbers are growing in sub-Saharan Africa | Global Education Monitoring Report \(unesco.org\)](https://www.unesco.org/en/monitoring-report)

3.- UNDP, Human Development Report, 2016: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf

4.- Plan International (2021), Education in Crisis: Covid-19 and Adolescents' Education in Fragile Contexts.

5.- Inter-agency Network for Education in Emergencies (INEE), 2021. [Mind the gap: The state of girls' education in crisis and conflict.](https://www.inee.org/publications/mind-the-gap)

L'absència d'educació de qualitat també té repercussions en la joventut i en la vida adulta.

Així, dos de cada tres persones d'entre 15 i 24 anys (67,5%) que no tenen ocupació, educació o formació són dones joves⁶.

A més, el 2019 les dones representaven el 63% de les persones adultes analfabetes⁷.

A tot el món, les nenes de 5 a 14 anys dediquen 160 milions d'hores diàries més a la cura no remunerada i al treball domèstic que els nens de la mateixa edat. Aquestes disparitats

s'intensifiquen en l'adolescència i l'edat adulta, perpetuades per normes i creences arrelades sobre la condició i el paper de les dones i les nenes en la societat⁸.

© CME

Desafiaments a Espanya

A Espanya, a pesar que la situació en relació amb la discriminació de gènere en l'àmbit educatiu és molt menys greu que en altres llocs, també s'hi presenta una sèrie de desafiaments que cal abordar. Alguns són les diferències en l'elecció dels estudis professionals i universitaris, la feminització de la professió docent i els estereotips i la bretxa digital de gènere.

La **feminització de la professió docent** és un fenomen global que està present també als països de la Unió Europea, inclosa Espanya, i continua estant lligat a la condició social de la dona. En diverses ocasions, reflecteix encara la discriminació i la presència d'estereotips de gènere. A Espanya, com reporten les dades del Sistema estatal d'indicadors de l'educació (2022), les dones representen un 67,1% del professorat

No obstant això, cal assenyalar les grans diferències en funció dels àmbits i nivells d'educació. D'una banda, la proporció del professorat femení decreix amb l'edat de l'alumnat, és a dir, a mesura que es passa de l'educació preescolar cap a l'ensenyament superior. A aquesta situació de desigualtat contribueixen els **estereotips professionals de gènere** que continuen existint. Segons el Baròmetre Joventut i Gènere⁹, un 26% de les dones i un 30,8% dels homes continuen considerant que els sectors

assistencials i de cures són més adequats per a les dones, així com també l'àmbit de l'educació i la docència (un 22,2% en el cas d'elles i un 27,1% en el cas d'ells).

A més, els estereotips de gènere es veuen reforçats per la falta de referents femenins en els llibres de text escolars.

→→ **Un estudi de 2014 va revelar que només un 7,6% dels referents culturals i científics en els llibres de l'ESO eren dones.**

En els cursos més avançats encara eren més invisibles i la seva presència era especialment baixa en les matèries científiques: per exemple, les dones representaven un 1% als manuals de tecnologia¹⁰.

6.- ILO Technical Brief n.3: Young people not in employment, education or training

https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26634NEET_Sida_brief.pdf

7.- Global education monitoring report gender review 2018: Meeting our commitments to gender equality in education.

<http://unesdoc.unesco.org/images/0026/002615/261593E.pdf>

8.- <https://data.unicef.org/topic/gender/gender-norms-and-unpaid-work/>

9.- Barómetro Juventud y Género 2021. Ideas, representaciones y experiencias en una realidad compleja

10.- Día de la mujer y la niña en la ciencia | Plan Internacional (plan-international.es)

El cas de l'Afganistan

→→ L'Afganistan representa l'extrema fragilitat dels avenços de les nenes i dones en matèria educativa.

A l'Afganistan, les nenes i dones es veuen privades del seu dret a aprendre, estudiar i ensenyar.

Actualment, és l'únic país del món que ha suspès l'accés de les nenes i les dones a l'educació. Des de setembre de 2021, [el retorn a l'escola](#) de totes les joves afganeses majors de 12 anys d'edat s'ha posposat indefinidament, la qual cosa segons la UNESCO ha privat 1.100.000 nenes i dones d'accés a l'educació formal.

Posteriorment, al desembre de 2022, les autoritats afganeses van prohibir [l'educació superior de les dones](#) fins a nou avís, fet que va afectar més de 100.000 alumnes que assistien a institucions d'ensenyament superior públiques i privades¹¹.

Així, en l'actualitat, 2,5 milions (el 80%) de les nenes i joves afganeses en edat escolar es troben sense escolaritzar, i 1,2 milions de les quals no han pogut accedir a l'ensenyament secundari ni a la universitat per decisió de les autoritats de facto.

El paper transformador de l'educació

→→ L'educació transformadora de gènere és essencial per qüestionar les normes, els prejudicis i els estereotips de gènere.

Implica abordar les diferents necessitats, aspiracions, capacitats i contribucions de nenes, nens, dones, homes i persones no binàries, però també desafiar les pràctiques existents i discriminatòries i generar un canvi global. A més, desafia la distribució dels recursos i rols basada en el gènere de la persona.

Aquest potencial transformador significa que es pot **avançar en l'educació i a través d'ella** cap a canvis socials importants, com la reducció de la violència per raó de gènere i del matrimoni infantil i forçat, i el reconeixement de l'economia de cures que sosté la vida, la promoció de la igualtat de gènere i el lideratge de les dones.

Per fer realitat aquest potencial, els sistemes educatius, els agents i els recursos han de promoure activament la igualtat i la inclusió, lluitar contra la discriminació, i contribuir a la capacitació, l'empoderament i la mobilització de les alumnes

i a la participació dels estudiants en tota la seva diversitat. Han de treballar des d'un enfocament d'interseccionalitat, que entén el gènere com un factor crític en situacions d'exclusió al qual se sumen altres factors determinants com l'edat, les habilitats, la classe social, l'ètnia, l'afiliació religiosa, el poder adquisitiu, la ubicació geogràfica o l'orientació sexual.

En aquest context, **els materials educatius** juguen un paper fonamental en la configuració de la visió del món que tenen les nenes i els nens, ja que transmeten coneixements i presenten normes socials i de gènere.

11.- Afganistán: La UNESCO condena la decisión de los talibanes de prohibir a las mujeres la enseñanza superior y pide su revocación inmediata | UNESCO

➤ Per tant, una educació transformadora de gènere:

- **Aborda les normes de gènere** al llarg del cicle de vida.
- **Treballa** amb nens, homes joves i adults perquè exerceixin **masculinitats positives i diverses**.
- **Millora tant la condició com la posició** de les nenes i les joves.
- **Respon a les necessitats** de nenes, nens i joves en tota la seva diversitat.
- **Propicia un entorn favorable** per a la igualtat de gènere i els drets de les nenes¹².

Resulta fonamental que les nenes tinguin **accés a referents i mentores** que els permetin refutar estereotips de gènere i mites sobre capacitats, rols, carreres (currículum ocult) i trajectòries professionals. I que, a través del seu exemple, ensenyaments i accions, les empoderin i motivin per desenvolupar plenament les seves capacitats i presa de decisions vitals i professionals, i en promoguin una major participació social i política reivindicant els canvis per al món que volen tenir.

Aquestes persones referents estan presents en tots els espais de socialització, començant pel nucli familiar i les persones més pròximes o el centre educatiu. També les troben en nenes, joves i dones del món que hi ha hagut al llarg de la història i en l'actualitat. Referents en les seves disciplines i que en moltes ocasions han hagut de superar els prejudicis i obstacles que han trobat al llarg del camí. Exemples com Margarita Salas, Payal Jangid

o Balkissa Chaibou. Moltes encara avui continuen sent invisibilitzades. Entre les referents clau, també tenen un **paper central els i les educadors/es**, que a través del seu comportament transmeten valors a cada moment¹³. Igual d'important és que tinguin referents entre els seus semblants i que coneguin diferents exemples de **companyes activistes** que s'estan mobilitzant per a diferents causes socials, com el dret a l'educació, la defensa del medi ambient o la justícia social.

Enguany volem posar el focus en una educació transformadora amb un clar enfocament de gènere

12.- Hazlo bien: Nota de Orientación para la Programación e Influencia Transformadoras de Género, Plan Internacional 2018.

13.- Muévete por una educación en igualdad, Entreculturas, InteRed y Ayuda en Acción, 2008.

La coalició espanyola de la Campanya Mundial per l'Educació

En el marc d'aquest context global sobre els reptes que afrontem per al compliment dels ODS 4 i ODS 5 d'Igualtat de gènere, enguany, amb motiu de la **Setmana d'Acció Mundial per l'Educació**, des de la coalició espanyola de la Campanya Mundial per l'Educació (CME) volem posar al centre una **educació transformadora amb enfocament de gènere**.

Una educació que busca canviar el sistema educatiu de manera integral: des de les polítiques fins a les pedagogies, passant per la participació comunitària, buscant erradicar biaixos i estereotips i transformar actituds, normes i pràctiques.

La CME és el major moviment de la societat civil que treballa per la promoció del dret humà a l'educació.

Ens mobilitzem amb la finalitat de pressionar i demandar els governs i la comunitat internacional que compleixin els seus compromisos per proporcionar una educació gratuïta, inclusiva, equitativa i de qualitat i un aprenentatge durant tota la vida per a totes les persones, especialment per als nens i nenes.

Una educació sense discriminació per raó d'orientació, identitat, expressió o característiques sexuals.

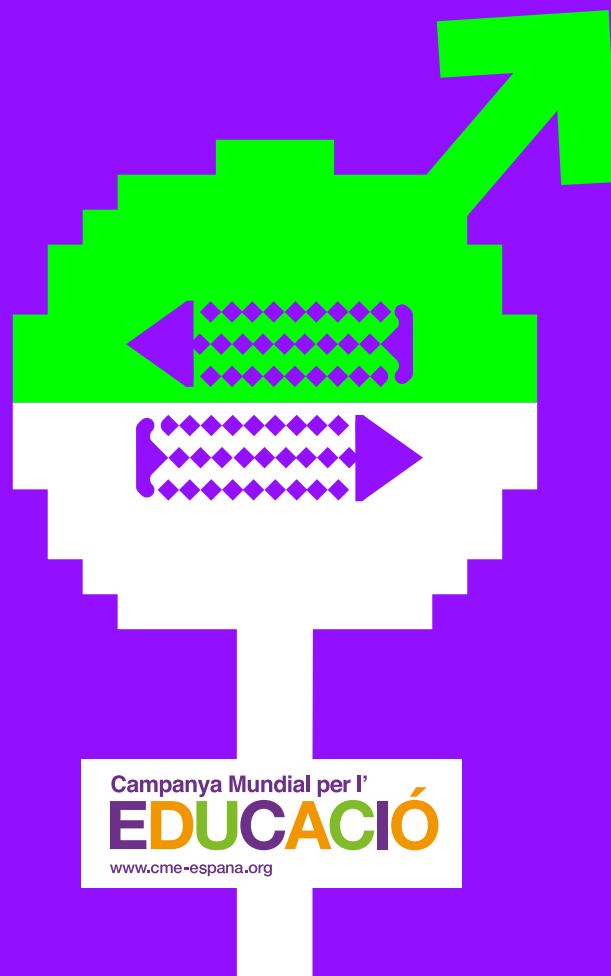
Entenem que la desigualtat de gènere es relaciona amb molts altres factors que poden excloure una persona de l'educació en el curs de la seva vida¹⁴.

→→ Des de la CME treballem amb el ferm compromís de transformar les actituds, les normatives, les dinàmiques o els espais que promouen les desigualtats de gènere al llarg de tot el procés educatiu.

Aquest compromís requereix un finançament adequat i sostenible de l'educació, polítiques i plans que compleixin amb les obligacions internacionals i siguin sensibles a les necessitats de les persones de tot gènere, orientació sexual i característiques i incloguin accions positives per a grups estructuralment exclosos com les nenes, les dones i altres col·lectius especialment vulnerables i marginats en la societat.

m obilitza't!
www.cme-espana.org

Aquest document compta amb la col·laboració de la Cooperació Espanyola, a través de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID) amb càrrec al projecte "Campanya Mundial per l'Educació: anomenada a l'acció pel ODS 4". El contingut de la mateixa és responsabilitat exclusiva de la Coalició espanyola de la Campanya Mundial per l'Educació i no reflecteix, necessàriament, la postura de la AECID. A més, aquest document compta amb la col·laboració de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament per la realització de la traducció al català, amb càrrec al projecte "Campanya Mundial per l'Educació: crida a l'acció per la ODS 4".

Amb la
col·laboració de

